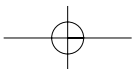
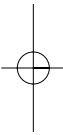
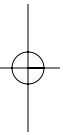

PRIMERA PART
LA LENTITUD

El dia que es va inventar el rellotge i ens el vam cordar al canell potser vam posar en marxa una nova manera d'entendre el món. Com a efecte col·lateral del rellotge va aparèixer el compte enrere, que és una de les visions més agòniques del temps. També va concebre's la fitxa per entrar al treball, que és una manera de condicionar els treballadors no pas per la seva eficiència sinó per la seva presència a l'empresa, que no és el mateix. I els rècords mundials de l'atletisme. I l'estricta puntualitat. Amb el rellotge van acabar-se aquelles hores més o menys laxes que eren l'hora de bon matí, la primera hora de la tarda, l'hora de cap al tard o les hores petites, que eren les que anaven més enllà de la mitjanit.

Potser és veritat que el domini del temps ha estat un progrés per a la Humanitat. Prova d'això és el neguit que ens agafa quan en uns quants anys s'ha d'esmolat l'eina del temps i tots els rellotges han de recuperar un minut o un segon perdut en la indomable marxa astronòmica de la Terra. Però el temps no és únicament un fet objectiu. Hi ha un temps interior que ens determina els pensaments. Un minut no és res quan estem aturats davant el semàfor vermell. Però, si la vida fos realment un vídeo, un minut repetit ens permetria callar allò que hem dit en el minut abans. En un minut moren moltes coses que es podrien salvar. No m'agraden els minuts, perquè cap minut acaba de donar la felicitat. Hi ha gent que condiciona la seva vida per aquest petit minut de glòria —Andy Warhol deia que cinc, però Warhol exagerava— i no s'adona que la glòria se'n va més de pressa del que arriba.

El plaer de fer les coses a poc a poc a vegades pot ser únicament una

SOBRE ELS PLAERS

exaltació de la mandra. Però allò que convé és posar un ordre a les coses: en comptes de fer-les totes alhora les farem l'una després de l'altra. De la pressa no n'acostuma a sortir res de bo. Però tenim pressa perquè sabem que som finits. En realitat l'ésser humà és l'única espècie animal que sap que ha de morir i que està afectada per una malaltia terminal anomenada vida. D'aquesta evidència ens ve l'angoixa de l'exactitud i de les hores convingudes.

En aquestes peces hi ha implícit un al·legat contra aquesta pressa que ho difumina tot. Un vell aforisme ens recorda que les coses urgents no ens han de fer perdre el valor de les coses realment importants. Anar a poc a poc no és una qüestió de velocitat sinó d'intensitat. Anem cap a la mort i no sabem quan ens la trobarem. Seria bo que aquest encontre no ens agafés amb els pixats al ventre i que poguéssim dir-li: «No he fet tot allò que hauria volgut. Però tot allò que he volgut ho he fet i n'he gaudit».

L'espera, allò que per a molts és una nosa, hauria de ser una esplèndida oportunitat per preparar el moment. L'aigua és més bona si ens sabem controlar la set. L'amor ens vessa quan li posem una data i una hora per refer-lo. La lentitud no és sinònim de reflexió ni tampoc justificació de la torpesa. La lentitud és un acte voluntari de fixar-se en allò que no és l'objectiu de la nostra vida. En la lentitud no som nosaltres els qui respirem sinó que és el paisatge el que respira per nosaltres. Quan obrim la finestra de la casa on hem intentat fer allò que havíem de fer de la manera més ràpida possible veiem la carena de les muntanyes que ens envolten, sentim el soroll de l'aigua del riu proper o de la platja que ens bressola i ens adonem que tot això, terra, muntanyes, aigües o mar, hi era abans que nosaltres i els nostres primers ancestres hi arribessin. La lentitud geològica no és el mateix que la nostra lentitud. No és un exemple místic, però sí que hauria de ser una petita crida a la humilitat de tots els cronòmetres. D'allò que es tracta és de coure'ns a foc lent, que és el secret de com han arribat fins a nosaltres les terrisses gregues i les tragèdies escrites per homes que no tenien cap pressa.

I

Anar anant

Sembla que aquest any hem frenat una mica. La veritat és que hem viscut un decenni vertiginós. No ha estat únicament el decenni de l'AVE i dels vols xàrter. Podíem sortir de treballar a les sis i a les nou tenir taula reservada a La Tour d'Argent. Hi havia gent que se n'anava de cap de setmana al Carib i, per als menys adinerats, la velocitat es va instal·lar als serveis ciutadans. Vam estrenar la pizza a casa davant del televisor, els aparcadors de cotxes als restaurants i fins i tot els anomenats judicis ràpids. Fins i tot les ulleres, aquest artefacte el canvi del qual significava una ascètica setmana d'espera, ara es poden comprar i graduar en una breu hora. Tot anava massa de pressa i ara potser hi ha motius per recuperar la velocitat de les coses merament humanes.

Fa anys el cineasta Werner Herzog es va posar a caminar i a escriure. Des de Munic li havien arribat notícies que una amiga seva, a París, estava greument malalta. Herzog, en lloc de precipitar-se cap a l'avió o solcar les perilloses autopistes hivernals d'Alemanya, va decidir arribar fins a París caminant, com si les seves passes poguessin conjurar la mort irreversible de l'amistat. D'aquest gest aparentment inútil en va sortir un llibre deliciós titulat *Del caminar sobre el gel*, una bella metàfora a la qual cal acudir quan el viatge és més passió que funció i l'itinerari lent i curvilini es converteix en la distància més dolça entre dos punts.

«Llibres, camins i dies porten saviesa», diu un antic proverbi àrab. Ara, quan fins i tot la Lluna o l'espai exterior s'han convertit

SOBRE ELS PLAERS

en una mera barriada de la Terra, cal recuperar la inspiració machadiana de *hacer camino al andar* i disposar-nos no tant a arribar com a moure'ns. Potser aquell objectiu salvífic que buscàvem no es troba enlloc. Volem fugir de nosaltres mateixos però sempre portem a l'esquena una motxilla carregada de coses mal digerides, baralles larvades que viatgen amb nosaltres en fuga i que acaben convertint l'exotisme en rutina i l'aïllament en soledat. L'home occidental pren una fletxa del seu carcaix i intenta imitar l'arc precís de la seva trajectòria fugaç, seguint sempre el camí més ràpid. El paradigma oriental, en canvi, ha estat sempre més pausat i ha trobat en l'espiral una de les seves plasmacions més gràfiques. En la teoria del coneixement de l'espècie, l'acte de desplaçar-se ha estat sempre més important que el moment de l'arribada. És al camí on hi ha la meta.

Ara, en lloc d'anar als llocs hi anirem anant. Viurem en una gavarra mental, arraulida a l'hivern sobre els canals gelats de l'Escalda o del Rin i, quan els rius recuperin el cabal, emprendrem el camí lentament, com sabatilles de l'aigua que llisquen sobre el mosaic líquid d'Europa des de Dunkerque fins a Constança o des de Bordeus fins a Moscou. A l'hivern començarem la marxa cap a aquells indrets que només es poden visitar a l'estiu: la calor sufocant del teatre de Bayreuth, els concerts mozartians de Salzburg, la transhumància dels rens als illots de Hamerfest il·luminats pel sol de mitjanit.

O deixar-se bressolar pel sotragueig de trens que sempre s'aturen a totes les estacions i baixadors, com epígons d'Hèctor Servadac, el personatge de Verne, que veu passar la vida a través d'una finestreta estepària. Busquem la felicitat en lloc de deixar que la felicitat ens caigui a sobre. Els rails no tenen mai fi. Ni els canals. Ni els camins. Ni nosaltres mateixos quan compassem les nostres passes al ritme natural de les respiracions.